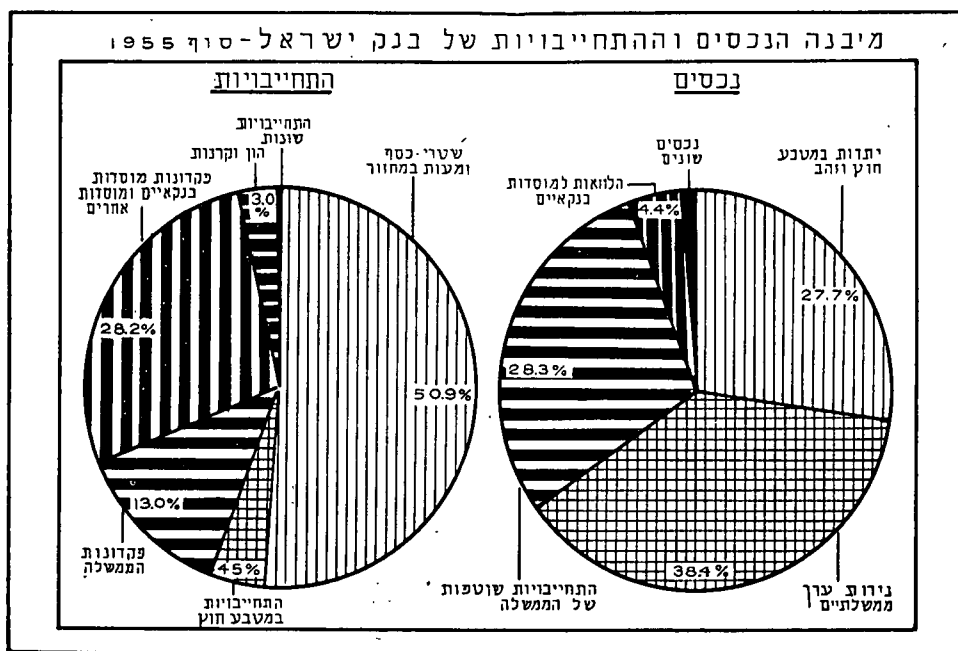

הפעולות הרגילות של בנק ישראל

1. מיבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק

עם הקמת בנק ישראל, ב-1 בדצמבר 1954, העבירה אליו מחלקת ההוצאה של בנק לאומי לישראל בע"מ את ההתחייבות של שטרי-הבנק במחזור, ואת הנכסים ששמשו כיסרי לה, והם – יתרות כזהב ובמטבע-חוץ, וניירות-ערך ממשלתיים (שטרי אוצר ושטרי מקרקעין). ב-31 בדצמבר 1954, כתום החודש הראשון לפעולת הבנק, היה סכום התחייבויותיו 201.8 מיליון ל"י, וקרוב לארבע חמישיות מסכום זה היו שטרי-בנק ומעות במחזור. שאר ההתחייבויות לסוף שנת 1954 היו מורכבות מפקדונות המוסדות הבנקאיים (כ-16 אחוז מכלל ההתחייבויות) ומהון הבנק וקרנותיו (5 אחוזים). כ-60 אחוז מכלל נכסי הבנק באותה תקופה היו ניירות-ערך ממשלתיים, ו-25.6 אחוז נוספים היו יתרות במטבע-חוץ וכזהב. רובם הגדול של שני סוגי-נכסים אלה הועברו לבנק בין הנכסים שהחזיקה מחלקת ההוצאה ככיסוי למטבע במחזור; ההלוואות לממשלה היוו כעשירית מנכסי הבנק; וההלוואות למוסדות הבנקאיים, שניתנו להם כדי לסייע בידיהם בהפקדת היתרות המינימאליות בבנק ישראל – היוו פחות מ-2 אחוזים מכלל הנכסים (ראה לוח 157).

לוח 157

מיכנה הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל, סוף 1954 וסוף 1955

באחוזים		במיליוני ל"י		התחייבויות	באחוזים		במיליוני ל"י		נכסים
סוף שנת 1955	סוף שנת 1954	סוף שנת 1955	סוף שנת 1954		סוף שנת 1955	סוף שנת 1954	סוף שנת 1955	סוף שנת 1954	
50.9	78.9	183.6	159.3	שטרי-בנק ומעות במחזור	27.7	26.5	99.9	53.5	יתרות במטבע-חוץ ובוהב
				התחייבויות במטבע-חוץ (בקשר להסכמים מסחריים)	38.4	60.7	138.5	122.6	ניירות-ערך ממשלתיים
4.5	—	16.4	—	פקדונות הממשלה	28.3	10.4	102.0	20.9	התחייבויות שוטפות של הממשלה
13.0	—	47.0	—	פקדונות מוסדות בנקאיים ומוסדות אחרים	4.4	1.8	15.8	3.6	נכיון-מישנה והלוואות למוסדות בנקאיים
28.2	15.9	101.8	32.1	הון וקרנות	1.2	0.6	4.4	1.2	חשבונות שונים
0.4	0.2	0.8	0.4	חשבונות שונים					
100.0	100.0	360.6	201.8	סך-הכל	100.0	100.0	360.6	201.8	סך-הכל

המקור: בנק ישראל.

כ-31 בדצמבר 1955 הגיע היקף הנכסים וההתחייבויות של הבנק כדי 360.6 מיליון ל"י. עיקר הנכסים שנוספו לבנק בשנת 1955 היו – הלוואות שוטפות לממשלה, יתרות במטבע-חוץ, שטרות שנוכו והלוואות למוסדות הבנקאיים. סכום היתרות במטבע-חוץ ובזהב גדל כמעט כפליים, ולא זו בלבד שהיקפן גדל במידה שגדל ההיקף הכללי של הנכסים, אלא שחלקן בכלל הנכסים אף עלה במידת-מה והגיע ל-27.7 אחוז. סכום ניירות-הערך הממשלתיים שבידי הבנק עלה רק במידה מועטה, וכך פחת חלקם בכלל הנכסים מ-60.7 אחוז ל-38.4 אחוז. לעומת זאת, הרחיב הבנק את היקף מימונו לפעולות שוטפות שונות של הממשלה, כך שחלקם של נכסים אלה הגיע בסוף שנת 1955 כדי 28 אחוז.*

נכיון-המישנה במטבע ישראלי ובמטבע-חוץ העלה את חלקן של הלוואות למוסדות הבנקאיים ל-4.4 אחוזים מכלל הנכסים, על-אף העובדה שההלוואות שניתנו למספר קטן של מוסדות אלה בקשר להפקדת יתרותיהם בבנק נפרעו כמעט כולן בשנת 1955.

עקב הרחבת היקף פעולותיו של הבנק, פחת חלקם של שטרי-הבנק והמעצות שבמחזור לכדי מחצית מכלל ההתחייבויות, בסוף שנת 1955. מרבית ההתחייבויות שנוספו לבנק בשנת 1955 היו – פקדונות המוסדות הבנקאיים ומוסדות אחרים, שחלקם עלה מ-15.9 אחוז ל-28.2 אחוז, ופקדונות הממשלה, אשר היוו 13 אחוז מכלל ההתחייבויות. חלק ההתחייבויות במטבע-חוץ בקשר להסכמים מסחריים הגיע ל-4.5 אחוזים, ואילו חלקם של ההון וקרן-המילואים פחת עקב העלייה הרבה יותר בשאר ההתחייבויות, מ-11 ל-3 אחוזים.

2. נכסים והתחייבויות במטבע-חוץ ובזהב

יתרות במטבע-חוץ ובזהב

סכום היתרות של בנק ישראל במטבע-חוץ עלה מ-51.5 מיליון ל"י בסוף שנת 1954 ל-88.8 מיליון ל"י בסוף שנת 1955 – עלייה של כ-37 מיליון ל"י, שהם כ-72 אחוז. במשך השנה חלו תנודות ניכרות בסכום זה, כפי שמראה לוח 158.

כמעט כל יתרות הבנק במטבע-חוץ היו בסוף 1954 אותן היתרות אשר הועברו אליו עם הקמתו, בין שאר הנכסים של מחלקת ההוצאה של בנק לאומי לישראל בע"מ. בארבעת החודשים הראשונים של שנת 1955 עלה סכום היתרות במטבע-חוץ ביותר מ-40 מיליון ל"י. עלייה זו מקורה בהעברה לבנק ישראל של חלק מפקדונות קרנות החליפין, שנוהלו לפני הקמתו על-ידי בנק לאומי לישראל בע"מ, ובעלייה הכללית בסכום היתרות במטבע-חוץ שהיו בידי המדינה.

בחודשים שלאחר-מכן ירדו במידת-מה סכומי היתרות במטבע-חוץ, בשל ההוצאות המוגברות, והן נעו בחודשים יוני-דצמבר בין 74 ל-89 מיליון ל"י – להוציא את סוף חודש אוגוסט, עת עלה סכום היתרות ל-101 מיליון ל"י, עקב מילוה שנתקבל באותו זמן.

שווי הזהב שהופקד בידי קרן המטבע הבינלאומית, ואשר הועבר לבנק ישראל בין שאר נכסי מחלקת ההוצאה של בנק לאומי לישראל בע"מ, היה במשך כל שנת 1955 2.025 מיליון ל"י. החל מחודש אוגוסט 1955 החל הבנק קונה זהב מבנקים מסחריים, במחירים שנקבעו על ידיו, ובדרך זו גדל בחודשים האחרונים של השנה שווי הזהב שבידי הבנק, במידת מה, והגיע בסוף שנת 1955 ל-2.042 מיליון ל"י.

* חלק ניכר מן הלוואות השוטפות של הממשלה כוסה על ידי פקדונות הממשלה ופקדונות מוסדות אחרים שהופקדו בבנק.

יתרות בנק ישראל במטבע-חוץ ובוזב *

(באלפי ל"י)

סוף חודש	יתרות במטבע-חוץ	זהב
1954 - דצמבר	51,458	2,025
1955 - ינואר	61,651	2,025
- פברואר	60,005	2,025
- מארס	70,785	2,025
- אפריל	94,474	2,025
- מאי	92,595	2,025
- יוני	73,833	2,025
- יולי	73,577	2,025
- אוגוסט	101,004	2,026
- ספטמבר	84,184	2,032
- אוקטובר	74,305	2,033
- נובמבר	83,850	2,044
- דצמבר	88,819	2,042

* אינו כולל יתרות בחשבונות סילוקין בקשר להסכמים מסחריים. לגבי יתרות אלה - ראה להלן.

ה ט ק ו ר : בנק ישראל

יתרות המשמשות נכסים ל"כיסוי" המטבע במחזור

סכומן של יתרות מטבע-חוץ הנכללות בין הנכסים שהוחזקו לעומת המטבע במחזור עלה, מ-50 מיליון ל"י בערך, בחודש ינואר 1955, עד ל-60 מיליון ל"י בערך, בדצמבר. התנועות של יתרות אלה במשך שנת 1955 מובאות בלוח 165 להלן. רובן הופקדו בבנקים בחוץ-לארץ, כפקדונות לזמנים קצובים לתקופה של שלושה חודשים עד שנה, והבנק קיבל על פיקדונות אלה ריבית בשיעור שנע בין אחוז אחד לארבעה אחוזים לשנה, בהתאם לתנאים הנהוגים באותן ארצות ביחס לתשלום ריבית ולמועדי הפקדה. סכום היתרות שהופקדו למועדים קצובים היה כחמישה מיליון ל"י בסוף שנת 1954, והוא עלה ליותר מ-50 מיליון ל"י בסוף שנת 1955.

חשבונות-סילוקין בקשר להסכמים מסחריים

במשך השנה הועברו לבנק ישראל באורח הדרגתי כל חשבונות ההסכמים המסחריים והסכמי התשלומים שבין ישראל למדינות אחרות, אשר נוהלו קודם לכן על-ידי בנק לאומי לישראל בע"מ. בסוף שנת 1955 ניהל בנק ישראל את חשבונות ההסכמים המסחריים או הסכמי התשלומים עם 18 המדינות הבאות: איטליה, איסלאנד, ארגנטינה, בולגריה, בורמה, ברית-המועצות, דניה, הולנד, הונגריה, יוגוסלביה, יוון, נורבגיה, פולין, פינלאנד, צ'כוסלובקיה, צרפת, רומניה ותורכיה. סכום יתרות-הזכות של בנק ישראל בחשבונות-סילוקין הגיע ל-0.4 מיליון ל"י בסוף מארס 1955. בעקבות העברת חשבונות-סילוקין נוספים לבנק ישראל עלה בסוף יולי סכום יתרות-הזכות ל-10

מיליון ל"י. סכום יתרות-החובה בקשר להסכמים מסחריים היה כמיליון ל"י בסוף אפריל, והוא עלה ל-5.3 מיליון ל"י בסוף אוקטובר. סיכום חשבונות-הסילוקין בקשר להסכמים מסחריים בשנת 1955 מובא בלוח 160.

לוח 160

חשבונות סילוקין בקשר להסכמים מסחריים בבנק ישראל, 1955

(במיליוני ל"י)		
סוף חודש	יתרות זכות	יתרות חובה
מארס	0.4	—
יוני	9.4	1.3
ספטמבר	7.5	3.2
דצמבר	9.0	5.4

המקור: בנק ישראל.

בסוף דצמבר 1955 היו בבנק ישראל חשבונות זכות בקשר לתשעה הסכמים מסחריים בסכום כולל של 9.0 מיליון ל"י, ותשעה חשבונות חובה בסכום כולל של 5.4 מיליון ל"י. היתרות, נטו, של חשבונות-הסילוקין בקשר להסכמים המסחריים כלולות בין כלל הפקדונות של קרנות החליפין. פירוט מצב יתרות-הסילוקין עם כל אחת מהמדינות עמן יש לישראל הסכמים מסחריים מובא בלוח 22.

פקדונות קרנות החליפין ופקדונות אחרים

התחייבויות הבנק במטבע-חוץ כוללות, נוסף על יתרות-החובה בחשבונות-הסילוקין, גם פקדונות קרנות החליפין ופקדונות אחרים במטבע-חוץ.

קרנות החליפין הם החשבונות שבאמצעותם מבוצעת פעולת ההמרה השוטפת של מטבע-חוץ במטבע ישראלי, ולהיפך. המרה זו נעשית על-ידי הציבור באמצעות הבנקים המשמשים סוחרים מוסמכים למטבע-חוץ, ואלה מוכרים אחת לשבוע את עודפי היתרות במטבע-חוץ לבנק ישראל תמורת זיכוי יתרותיהם במטבע ישראלי, ואילו הממשלה מוכרת מטבע-חוץ לבנק ישראל וקונה אותו ממנו במישרין. יתרת הפקדונות בקרן החליפין מציינת את יתרת ההמרה, נטו, של מטבע-חוץ במטבע ישראלי באמצעות קרנות אלה. עד להקמת בנק ישראל נוהלו קרנות החליפין על-ידי בנק לאומי לישראל בע"מ. העברתן לבנק ישראל החלה כבר בינואר 1955, אולם הבנק החל בניהולן למעשה במארס 1955, עם העברת קרן החליפין לשטרלינגים. העברתן של קרנות החליפין נסתיימה בחודש יולי של אותה שנה. נוסף על קרנות החליפין למטבע של הארצות עמהן היו לישראל הסכמים מסחריים, ניהל בנק ישראל מאז חודש יולי 1955 את קרנות החליפין בלירות שטרלינג, בדולארים של ארה"ב, בדולארים קנדיים, בכתרין שוודיים, בפראנקים שווייצריים, בפראנקים בלגיים, בלירות דרום-אפריקניות ובלירות אוסטרליות.

בנק ישראל מחזיק גם במטבע-חוץ אשר הופקד על-ידי בנקים או על-ידי הממשלה ולא הומר במטבע ישראלי. סכום הפקדונות מסוג זה הגיע ל-1.9 מיליון ל"י בסוף יוני 1955, והוא עלה ל-4.4 מיליון בסוף ספטמבר, אך פחת ל 2.5 מיליון ל"י בסוף דצמבר.

בכלל הפקדונות האלה נכללו גם פקדונות לזמן קצוב של תושבי ישראל (פז"ק), אשר הורשו על-ידי המפקח על מטבע-חוץ להפקיד בבנקים פקדונות במטבע-חוץ לזמנים קצובים בריבית של 3 עד 5 אחוזים, לפי אורך תקופת ההפקדה. סכומם של הפקדונות אותם הפקידו הבנקים בבנק ישראל הגיע בסוף דצמבר 1955 לכדי 1.2 מיליון ל"י.

3. פעולות הבנק כבנקאי והסוכן הפיסקאלי של הממשלה

בנק ישראל הוא הבנקאי והסוכן הפיסקאלי היחיד של הממשלה. בהתאם לסעיף 57 של חוק בנק ישראל. זמן קצר לאחר הקמת הבנק הועברו אליו מבנק לאומי לישראל בע"מ החשבונות העיקריים של הממשלה, ובמשך שנת 1955 הוא קיבל בהדרגה חשבונות נוספים שונים שלה. אף כי מרבית הסכומים היו מרוכזים במספר חשבונות עיקריים של האוצר, הרי המספר הכללי של חשבונות הממשלה בבנק ישראל הגיע בסוף שנת 1955 ל-60. ברובם היו אלה חשבונות משרדים ויחידות-מישנה של הממשלה.

ריכוז החשבונות הללו מתבטא בחשבונות עיקריים אחדים, כפי שהם מתפרסמים בדינים וחש-בונות החדשיים של הנכסים וההתחייבויות של הבנק. סיכום חשבונות החובה וחשבונות הזכות של הממשלה בבנק ישראל מובא בלוחות 161 ו-162.

חשבונות חובה

מקדמות במטבע ישראלי

סעיף 45 בחוק בנק ישראל קובע כי הבנק רשאי לתת לממשלה מקדמות ארעיות למימון הוצאותיה, בסכום שלא יעלה על 20 אחוז מסך כל התקציב, למעט תקציב הפיתוח ותקציב מפעלי התחבורה והדואר. סכומן של מקדמות אלה הגיע בסוף שנת 1954 לכדי 11 מיליון ל"י. לקראת סוף חודש מארס 1955 פרעה הממשלה את המקדמות הללו, בהתאם לסעיף 45 בחוק בנק ישראל הקובע כי המקדמות יוחזרו לא יאוחר מתום שנת הכספים של הממשלה. בתקופה שבין חודש אפריל לבין סוף שנת 1955 נע סכום המקדמות בגבולות שבין 20.4 ל-30.7 מיליון ל"י.

יתרת המקדמות לממשלה משקפת את סיכום חשבון החובה הראשי של האוצר וכמה חשבונות-חובה אחרים.

חשבונות אחרים

בנק ישראל העמיד לרשות הממשלה מקדמות אחרות לצורך מימון קניות מזון ורכישת מלאי אחר. לעומת רוב החשבונות הללו הופקדו בבנק ישראל כספי התמורה בעבור אותם חומרים. בסוף החודש הראשון בו נפתחו חשבונות אלה, הוא חודש יוני 1955, הגיע סכומם ל-5 מיליון ל"י, והוא עלה ל-16.5 מיליון ל"י בסוף ספטמבר, ול-19.3 מיליון ל"י בסוף דצמבר.

מקדמות במטבע-חוץ

החל מספטמבר 1955 העמיד בנק ישראל לרשות הממשלה מקדמות במטבע-חוץ למימון קניות מיוחדות. סכומן של מקדמות אלה הגיע ל-10.2 מיליון ל"י בסוף ספטמבר, והוא פחת ל-5.6 מיליון ל"י בסוף דצמבר.

התחייבויות לפרעון חובות לבנקים מרכזיים בחוץ-לארץ, בקשר להסכמים מסחריים

בין שאר חשבונות הממשלה, קיבל עליו בנק ישראל התחייבויות לתשלום חוב לבנק המרכזי של פינלאנד, בקשר להסכם המסחרי עם ארץ זו, חוב שזמן פרעונו חל בספטמבר 1956. לכיסוי התחייבות זו במטבע-חוץ מסרה הממשלה לבנק התחייבות במטבע ישראלי, שסכומה היה, מאז חודש מאי, כ-11 מיליון ל"י.

יתרת חוב בקשר לקרנות החליפין

בנק ישראל משמש סוכן הממשלה לקניית מטבע-חוץ מהבנקים תמורת מטבע ישראלי, ובתוקף תפקידו זה הוא מנהל את חשבונות קרנות החליפין. במידה שהבנקים מעבירים לבנק ישראל מטבע-חוץ שנקנה על ידיהם תמורת מטבע ישראלי, מזכה בנק ישראל את חשבונותיהם במטבע ישראלי, ומחייב את יתרת החוב של הממשלה במטבע ישראלי בקשר לקרנות החליפין.

פקדונות קרנות החליפין במטבע-חוץ, ועמם יתרת חוב הממשלה לבנק במטבע ישראלי בקשר לקרנות החליפין, הגיעו ל-17.7 מיליון ל"י בסוף מארס, 11.4 מיליון ל"י בסוף יוני ו-7.6 מיליון ל"י בסוף ספטמבר 1955. ברביע האחרון של השנה עלה סכום חוב זה ל-30 מיליון ל"י.

לוח 161

חשבונות החובה של הממשלה בבנק ישראל, 1955

(במיליוני ל"י)

סוף חודש	מקדמות	חשבונות אחרים	התחייבויות לפרעון חובות לבנקים מרכזיים בחו"ל, בקשר להסכמים מסחריים	קרנות החליפין, יתרת חוב בל"י	מקדמות במטבע-חוץ
1954 - דצמבר	11.1	—	—	—	—
1955 - מארס	—	—	—	17.7	—
— יוני	22.3	5.0	11.0	11.4	—
— ספטמבר	28.2	16.5	11.0	7.6	10.2
— דצמבר	26.1	19.3	11.0	30.0	5.6

המקור: בנק ישראל.

חשבונות הזכות

חשבונות הזכות של הממשלה בבנק ישראל נבעו מפקדונות במטבע ישראלי של מספר מחלקות ומוסדות ממשלתיים, ומפקדונות האוצר במטבע-חוץ.

פקדונות מוסדות ממשלתיים

בבנק ישראל הופקדו פקדונות על ידי מוסדות ממשלתיים אחדים, הכוללים בין היתר את בנק הדואר. סכום הפקדונות הללו הגיע ל-2.2 מיליון ל"י בסוף מארס 1955, ול-3 מיליון ל"י בסוף

יוני. בעקבות הפעלת תכניות החסכון לבנין והפרדס בחסכון, אשר חלק מהכנסותיהן הופקדו בבנק ישראל במחצית השנייה של השנה, עלה סכום פקדונות המוסדות הממשלתיים ל-4.8 מיליון ל"י בסוף ספטמבר ול-6.4 מיליון ל"י בסוף דצמבר.

פקדונות הממשלה

במחצית השנייה של שנת 1955 הועבר לבנק ישראל ניהול החשבונות הבנקאיים של חלק משרדי הממשלה. סכום הפקדונות של משרדים אלה הגיע בסוף דצמבר ל-3.2 מיליון ל"י.

פקדונות קרן המגן

החל מחודש אוקטובר 1955 הופקדו בבנק ישראל ההכנסות במזומנים של קרן המגן. סכום פקדונות קרן המגן עלה בסוף דצמבר ל-6.7 מיליון ל"י.

פקדונות במטבע חוץ

הממשלה הפקידה בבנק ישראל יתרות שוטפות במטבע חוץ אשר לא הומר במטבע ישראלי. בסכום הפקדונות הללו חלו תנודות ניכרות בשנת 1955. בחודש אפריל הגיע סכום זה ל-12.5 מיליון ל"י, ומאז פחת בהדרגה ל-5 מיליון ל"י בסוף יוני, ל-3 מיליון ל"י בסוף ספטמבר, ול-0.7 מיליון ל"י בסוף דצמבר.

נוסף על כך עמדו לרשות הממשלה בבנק ישראל פקדונות קרנות החליפין במטבע חוץ, אשר נבעו מיתרת מטבע-החוץ שהומרה במטבע ישראלי.

לוח 162

חשבונות הזכות של הממשלה בבנק ישראל, 1955

(במיליוני ל"י)

ב מטבע חוץ		ב מטבע ישראלי			סוף חודש
קרנות החליפין-				פקדונות	
פקדונות	פקדונות	פקדונות	פקדונות	מוסדות	
במטבע חוץ	במטבע חוץ	קרן המגן	הממשלה	ממשלתיים	
—	—	—	—	—	1954 — דצמבר
17.7	—	—	—	2.2	1955 — מארס
11.4	5.0	—	—	3.0	— יוני
7.6	3.0	—	—	4.8	— ספטמבר
30.0	0.7	6.7	3.2	6.4	— דצמבר

המקור: בנק ישראל.

4. פעולות הבנק בבנקאי של המוסדות הבנקאיים

פעולותיו של בנק ישראל כבנקאי של המוסדות הבנקאיים מתבטאות בעיקר בשני תחומים: (א) בהחזקת פקדונות של המוסדות הבנקאיים; ו-(ב) בנכיון-מישנה.

(א) פקדונות המוסדות הבנקאיים

סכום הפקדונות של המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל עלה מ-32 מיליון ל"י בסוף שנת 1954, ל-84 מיליון בסוף שנת 1955, ואף חלקם בכלל התחייבויות הבנק עלה בתקופה זו מ-16 ל-23 אחוז.

בראשית דצמבר 1954 חויבו המוסדות הבנקאיים להחזיק כיתרות בבנק ישראל לפחות 20 אחוז מהנכסים הנזילים שהם חי בים להחזיק על פקדונות במטבע ישראלי בהתאם להוראות הנזילות. על שלושה הרבעים האחרונים מהיתרות המינימאליות שילם בנק ישראל ריבית של 1.5 אחוזים לשנה, ועל עודפי יתרות — ריבית של 2 אחוזים לשנה. למספר מוסדות בנקאיים אשר נתקלו בקשיים בהעברת היתרות המינימאליות, סיפק הבנק הלוואות ארעיות, אשר נפרעו בהדרגה במשך שנת 1955. כבר בסוף חודש דצמבר 1954 היו למספר מוסדות בנקאיים עודפי יתרות בבנק ישראל (הסיבות לקיומן של עודפי היתרות צוינו בפרק ט"ו של דין-וחשבון זה). בחודש מאי 1955 שונו ההוראות, והמוסדות הבנקאיים נדרשו להחזיק בבנק ישראל לפחות 15 אחוז מאותם פקדונות במטבע ישראלי אשר לעומתם היו חייבים להחזיק נכסים נזילים. עם זאת, הועלה שער הריבית על שלושה הרבעים האחרונים של היתרות המינימאליות—ל-2 אחוזים לשנה, ועל עודפי היתרות — ל-2.5 אחוזים לשנה. על-אף העובדה שההוראות החדשות ועליית הפקדונות במוסדות הבנקאיים הגדילו את סכום היתרות המינימאליות, הוסיף סכום עודפי היתרות לעלות, ובסוף דצמבר 1955 הגיע ליותר מ-40 מיליון ל"י. החל מחודש אוגוסט ניתנה למוסדות הבנקאיים האפשרות להפקיד בבנק ישראל פקדונות לזמן קצוב של שלושה חודשים בריבית של 3 אחוזים לשנה. בסוף דצמבר הגיע סכומם של פקדונות אלה ל-6.2 מיליון ל"י.

לוח 163

יתרות מוסדות בנקאיים בבנק ישראל, 1955

(במיליוני ל"י)

סוף החודש	סך הכל	יתרות מינימליות	עודפי יתרות		
			סה"כ	לפי דרישה	לזמן קצוב
1954 - דצמבר	32.1	13.6	18.5	18.5	—
1955 - ינואר	46.1	28.6	17.5	17.5	—
— פברואר	41.4	29.6	11.8	11.8	—
— מארס	50.6	30.7	19.9	19.9	—
— אפריל	65.3	33.6	31.7	31.7	—
— מאי	70.6	36.2	34.4	34.4	—
— יוני	69.2	40.0	29.2	29.2	—
— יולי	78.5	40.6	37.9	37.9	—
— אוגוסט	81.7	43.0	38.7	28.8	9.9
— ספטמבר	72.3	43.4	28.9	15.0	13.9
— אוקטובר	70.3	43.0	27.3	15.9	11.4
— נובמבר	80.6	42.8	37.8	26.2	11.6
— דצמבר	83.7	43.1	40.6	34.4	6.2

המקור: בנק ישראל.

אותם הבנקים המשמשים כסוחרים מוסמכים במטבע-חוץ הפקידו בבנק ישראל גם פקדונות במטבע-חוץ. תיאורם של פקדונות אלה מובא בסעיף 2 של פרק זה.

בנק ישראל החל עוסק בפברואר 1955 בנכיון-מישנה, במטרה של הרחבה מתונה של האשראי הבנקאי תוך כדי הכוונתו לענפים ולמפעלים המגבירים את היצוא או מקטינים את היבוא או שהם חיוניים מבחינת המשק הלאומי (ראה פרק ט"ו בדין-וחשבון זה). לפי הכללים שנקבעו, רשאים להציע שטרות לנכיון-מישנה אותם מוסדות בנקאיים שהיתרות שלהם בבנק ישראל מגיעות ל-200 אלף ל"י לפחות. שטרות המוצעים על-ידי מוסד בנקאי לנכיון-מישנה נבדקים על-ידי הבנק מבחינת הייעוד הכלכלי של האשראי. לצורך תכנון נכיון-המישנה לחקלאות לפי ענפים או לפי גידולים, מינה הנגיד ועדה מייעצת, שבראשה עומד נציג הבנק ואשר חבריה הם נציגי משרד החקלאות והסוכנות היהודית. חלוקת סכומי נכיון-מישנה הניתן לענפים החקלאיים לפי המשקים – נעשית על-ידי המוסדות הבנקאיים בשיתוף עם משרד החקלאות.

שער נכיון-המישנה היה בשנת 1955 6 אחוזים לשנה, והמוסדות הבנקאיים הורשו להוסיף על שיעור זה ריבית ודמי-עמלה עד לשיעור של 2.5 אחוזים לשנה. בסוף חודש דצמבר 1955 הגיעה יתרת השטרות למימון הייצור החקלאי והתעשייתי שניכזה הבנק במטבע ישראלי ל-9.5 מיליון ל"י. התפתחות היקף נכיון-המישנה במשך השנה ניתנת בלוח 164.

נוסף על נכיון-המישנה במטבע ישראלי, החל הבנק באוגוסט 1955 עושה נכיון-מישנה של שטרות במטבע-חוץ, לצורך מימון יבוא-לשם-יצוא, או למימון אשראי שנותנים יצואנים ישראליים ללקוחות בחוץ-לארץ. שער נכיון-המישנה על שטרות אלה היה 3 אחוזים לשנה, והבנקים הורשו להוסיף על שיעור זה ריבית של 2 אחוזים לשנה. סכום השטרות שנוכו על-ידי הבנק במטבע-חוץ הגיע בסוף דצמבר 1955, כפי הנראה מלוח 164, ל-6.1 מיליון ל"י.

לוח 164

יתרות נכיון-מישנה, 1955

(במיליוני ל"י)

סוף חודש	ישראלי	במטבע חוץ	סך-הכל
פברואר	0.3	—	0.3
מארס	1.0	—	1.0
אפריל	1.3	—	1.3
מאי	1.8	—	1.8
יוני	4.1	—	4.1
יולי	5.4	—	5.4
אוגוסט	6.4	2.2	8.6
ספטמבר	7.3	2.4	9.7
אוקטובר	8.0	3.2	11.2
נובמבר	8.5	3.8	12.3
דצמבר	9.5	6.1	15.6

ה מקור : בנק ישראל.

5. הוצאת מטבע

חוק בנק ישראל תשי"ד-1954 מעניק לו את הסמכות הבלעדית להוציא מטבע בישראל (סעיף 28). בהתאם לכך, הועברו לבנק ישראל כל הנכסים וההתחייבויות של מחלקת ההוצאה של בנק לאומי לישראל בע"מ. גם המעות שהוצאו על-ידי האוצר נכללו בהתחייבויות הבנק, ולעומתן קיבל הבנק מן הממשלה שטרי-התחייבות בסכום של 4.1 מיליון ל"י, סכום מחזור המעות בעת ההעברה. משנכנס חוק בנק ישראל לתוקפו בוטלו פקודת שטרי-הבנק, תש"ח-1948 וחוק שטרי-בנק, תש"ט-1949, לפיהם חייב היה המטבע במחזור להיות מכוסה על-ידי הנכסים הכאים: זהב, יתרות במטבע-חוץ, שטרי-כסף שהוצאו על-ידי ועדת המטבע הארצישראלית, שטרי אוצר, שטרי מקר-קצין ושטרי התחייבות אחרים של הממשלה שזמן פרעונם תוך שנה מיום רכישתם על-ידי מחלקת ההוצאה, שטרי חוב, שטרי חליפין והלוואות לבנקים. כן בוטלה ההגבלה, לפיה סכום שלושה הכוגים הראשונים של נכסים יהיה לפחות בגובה של 50 אחוז מכלל הנכסים המשמשים כיסוי למטבע במחזור. החוק קובע כי בנק ישראל חייב להחזיק בנכסים לעומת המטבע במחזור, אולם אין הוא מגביל הגבלות בדבר סוג הנכסים שעל הבנק להחזיק לעומתו או בדבר הרכבם. עם זאת, מטיל החוק על הבנק לפרסם ברשומות, מדי שבוע, את סכום המטבע במחזור והנכסים שהחזיק לעומתו בסיום העבודה ביום ד' של אותו שבוע.

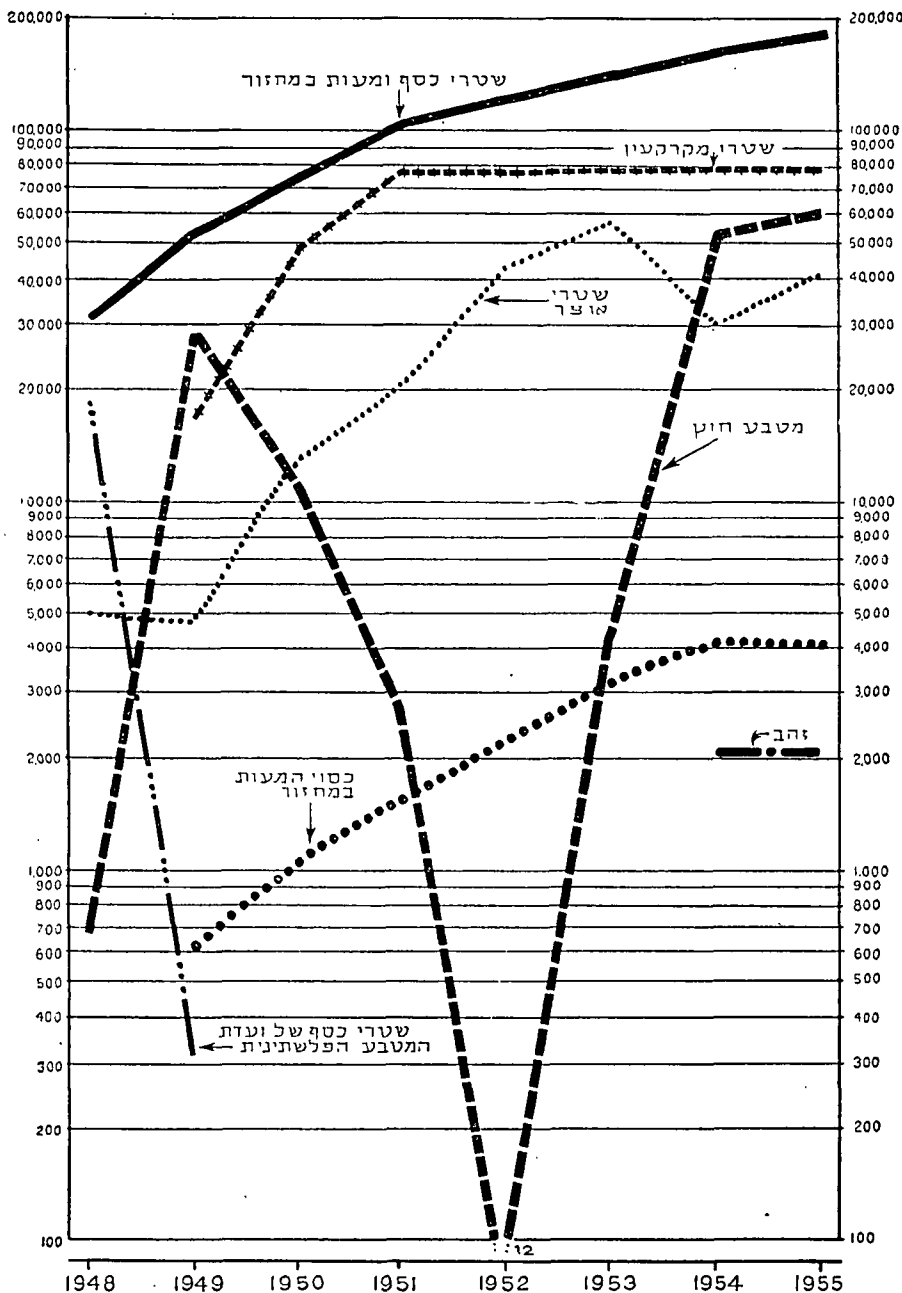
התפתחות המטבע במחזור והנכסים שהוחזקו לעומתו בשנת 1955 הממוצע החודשי של סכום המטבע במחזור בימי ד' בשבועי) עלה מ-165.6 מיליון ל"י בינואר 1955 ל-192.4 מיליון ל"י בדצמבר 1955, עלייה של כ-27 מיליון ל"י, שהן 16.1 אחוז. בשלושת החודשים הראשונים של שנת 1955 עלה בהתמדה סכום המטבע במחזור. עלייה גדולה במיוחד ניכרה בחודש אפריל, בו חל בשנת 1955 חג הפסח. בחודשים מאי ויוני ירד סכום המטבע במחזור במידת-מה, אך בחודשים שלאחר מכן הוא חזר ועלה, אם כי במידה מתונה הרבה יותר מאשר בחודשים הראשונים של השנה. בעוד שבחודשים ינואר-אפריל עלה סכום המטבע במחזור ב-2.6 אחוזים לחודש בממוצע, הרי בחודשים יולי-נובמבר חלה עלייה של 1.4 אחוזים לחודש בממוצע, ואילו בדצמבר 1955 ירד סכום המטבע במחזור ב-2.7 אחוזים (ראה לוח 165). במשך שנת 1955 חלו תנודות ניכרות בהרכבם של הנכסים שהוחזקו לעומת המטבע במחזור. עם זאת, במשך שנת 1955 כולה חל רק שינוי קטן בחלקם של הנכסים במטבע-חוץ ובהב, והוא היה בממוצע 31.8 אחוז בינואר 1955, ו-32.6 אחוז בדצמבר 1955. לעומת זאת, חל שינוי בחלקם של שטרי-המקרקעין ושטרי-האוצר: בשל העובדה שסכום שטרי המקרקעין שהוצאו, אשר היה כולו בידי הבנק, היה כמעט קבוע, פחת חלקם בכלל הנכסים ששימשו "כיסוי" למטבע במחזור, מ-47 אחוז בממוצע בינואר 1955 ל-40 אחוז בדצמבר 1955. לעומת זאת, עלה חלקם של שטרי-האוצר ושטרי ההתחייבות של הממשלה לכיסוי המעות במחזור, מ-21.5 אחוז בינואר 1955 ל-27.2 אחוז בדצמבר 1955.

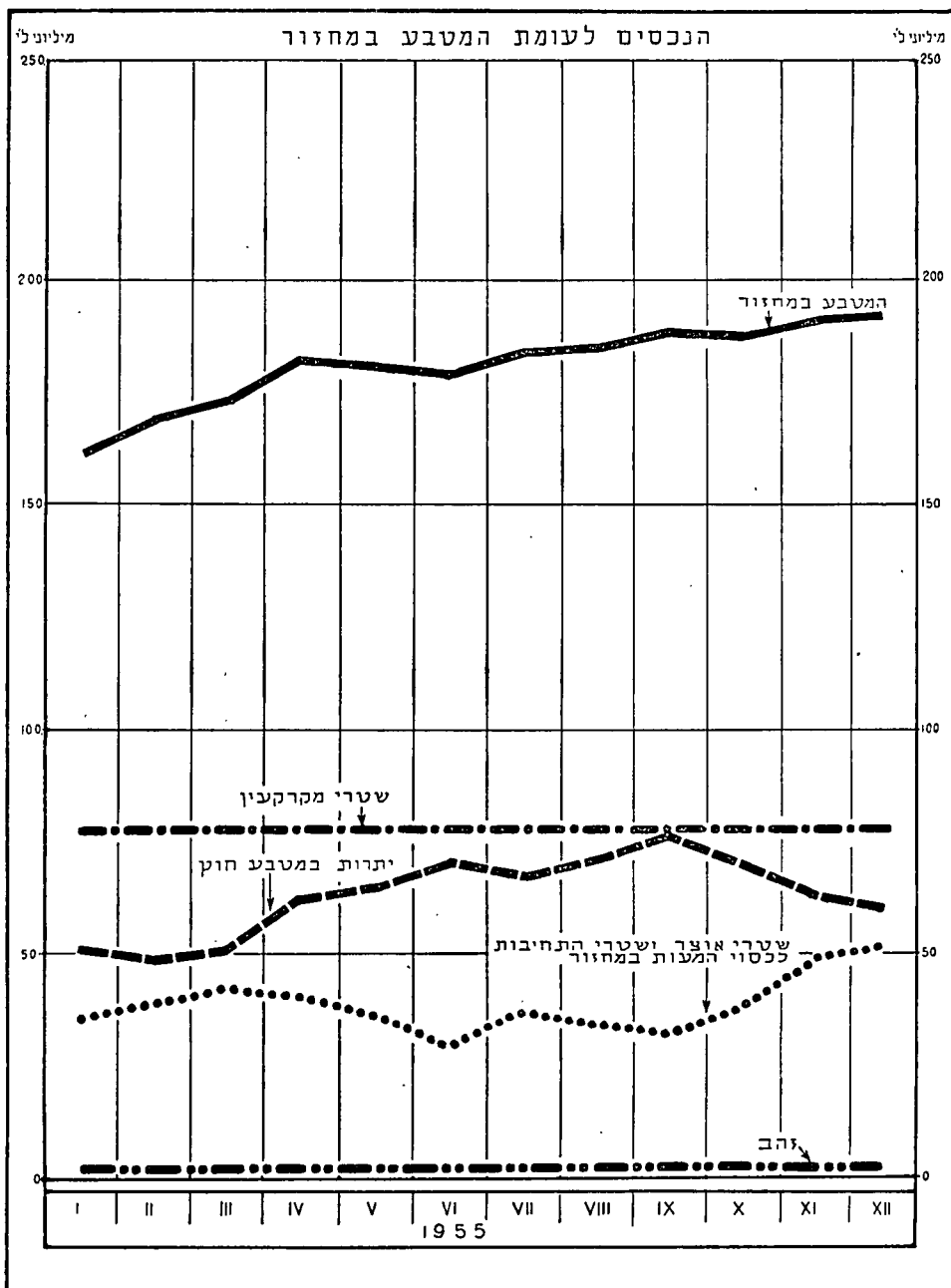
* מובא כאן חישוב של ממוצע המחזור בימי ד' בשבוע, בגלל התנודות החודשיות הניכרות בסכום המטבע במחזור. בחלקו הראשון של החודש, עם תשלום המשכורת למרבית השכירים במדינה, עולה בהדרגה סכום המטבע במחזור; בחלקו השני של החודש מחזירות הפירמות לבנקים חלק משטרי-הבנק, והבנקים מעבירים אותם לבנק ישראל. לפיכך, גבוה בדרך-כלל הסכום הממוצע של המטבע במחזור במשך החודש מהסכום של סוף אותו החודש.

הנכסים לעומת המטבע במחזור (בסוף כל שנה)

אלפי ל"י

אלפי ל"י

לוח 165

המטבע במחזור והנכסים שהוחזקו לעומתו, 1955

שטרי אוצר ושטרי התחייבות		שטרי מקרקעין		יתרות במטבע חוץ		זהב		המטבע במחזור, באלפי ל"י	ממוצע של ימי ד' במשך חודש
באחוזים	באלפי ל"י	באחוזים	באלפי ל"י	באחוזים	באלפי ל"י	באחוזים	באלפי ל"י		
21.53	35,645	46.66	77,266	30.59	50,653	1.22	2,025	165,589	ינואר
23.49	39,510	45.95	77,266	29.36	49,370	1.20	2,025	168,171	פברואר
24.72	42,700	44.73	77,270	29.37	50,732	1.18	2,025	172,727	מארס
22.07	40,166	42.46	77,270	34.36	62,524	1.11	2,025	181,985	אפריל
20.08	36,287	42.75	77,268	36.05	65,159	1.12	2,025	180,739	מאי
16.47	29,514	43.11	77,262	39.29	70,415	1.13	2,025	179,216	יוני
20.25	37,250	42.01	77,262	36.64	67,393	1.10	2,025	183,930	יולי
18.59	34,337	41.84	77,262	38.47	71,052	1.10	2,025	184,676	אוגוסט
17.25	32,552	40.94	77,266	40.74	76,903	1.07	2,025	188,746	ספטמבר
20.66	38,857	41.08	77,266	37.18	69,936	1.08	2,025	188,084	אוקטובר
25.74	49,417	40.26	77,264	32.95	63,252	1.05	2,025	191,958	נובמבר
27.24	52,425	40.15	77,258	31.56	60,721	1.05	2,025	192,429	דצמבר

המקור: בנק ישראל.

הרכב המטבע במחזור לפי ערכיו

בשנת 1955 חלו שינויים בהרכב שטריי-הכסף והמעות במחזור לפי הערכים, כפי שמראה לוח 167. במיוחד בולטת עליית חלקם של השטר בן 10 ל"י, ושל המעה בת 100 פרוטה.

צורתם של שטרי הבנק ושל המעות

בחודש אוגוסט 1955 הוכנסו למחזור לראשונה שטריי-כסף חדשים שהוצאו על-ידי בנק ישראל, ושבהפסתם הוחל עוד בשנת 1951. עד סוף השנה הוכנסו למחזור שטרות בערכים של 500 פרוטות, — 1 ל"י, — 5 ל"י ו-10 ל"י.

לאור ההשגות של חוגים שונים בציבור על צורתם החיצונית של שטריי-הבנק שהוצאו בשנת 1955, מינה נגיד הבנק ועדה מייעצת בדבר צורתם של שטרי בנק חדשים, אשר יהיה צורך להוציא במידה שיתבלו השטרות הקיימים. הוועדה מורכבת ממומחים בשטחים שונים שיש להם זיקה לקביעת צורתם של שטריי-בנק, כגון אמנים, ארכיטקט, גרפיקאי, מומחה לנומיסמאטיקה, מדפיס וכו', ובראשה עומד מר א. ז. הופיין, יושב-ראש הוועדה המייעצת של הבנק.

הטבעת מטבעות-מתכת בישראל איפשרה להוציא מהמחזור, בשנת 1955, את מרבית מעות-הנייר בנות 50 ו-100 פרוטה שהיו במחזור בסוף שנת 1954, כפי שמראה לוח 166, ולהמירן במטבעות מתכת.

לוח 166

כסום מעות-הנייר במחזור, 1954 ו-1955

(בל"י)

סוף השנה	50 פרוטה	100 פרוטה
1954	253,531	664,698
1955	97,800	104,176

המקור: בנק ישראל.

מטבע פגום

החוק מעניק לבנק ישראל את הסמכות להחליף שטריי-בנק ומעות שנפגמו. הממשלה הוציאה תקנות⁹ בדבר סידרי ההחלפה של מטבע שנפגם אגב שימוש או שנשמד. במשך שנת 1955 נתקבלו 160 בקשות להחלפת שטריי-בנק ומעות פגומים, בסכום של 3,960 ל"י, ומהן אושרו 115 בקשות, בסכום של 2,580 ל"י.

כל מטבע המגיע לידי בנק ישראל עובר תהליך של מיון, ואותם שטריי-בנק או מעות שצורתם פגומה מושמדים על-ידי ועדה המורכבת מנציג משרד מבקר המדינה ומנציג הבנק. במשך שנת 1955 הושמדו שטריי-בנק ומעות-נייר בסך 19,987,313 ל"י.

החלפת שטריי-בנק ישנים

ב-1 ביוני 1955 הוחק חוק להחלפת שטריי-בנק ומילווה-חובה (הוראות שעה), תשט"ו (1955), אשר נתן ארכה של שבוע ימים, דהיינו עד ה-8 ביוני 1955, לקבלת בקשות להחלפת שטריי-בנק

⁹ "תקנות בדבר החלפת מטבע שנפגם אגב שימוש או שנשמד", קובץ התקנות 517, תשט"ו, עמ' 918.

לוח 167

הרכב המטבע במחזור, לפי ערכים, סוף 1954 וסוף 1955

א. שטרייכסף

סוף שנה	סך הכל		500 פרוטה		1 ל"י		5 ל"י		10 ל"י		50 ל"י	
	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%
1954	155,223,854	100.0	1,363,480	0.9	6,537,869	4.2	44,173,525	28.5	79,852,330	51.4	23,296,650	15.0
1955	179,919,848	100.0	1,541,171	0.9	6,198,552	3.4	45,367,185	25.2	104,349,490	58.0	22,463,450	12.5

ב. מעות נייר ומתכת

סוף שנה		סך הכל		1 פרוטה		5 פרוטה		10 פרוטה		25 פרוטה		50 פרוטה		100 פרוטה		250 פרוטה		500 פרוטה	
ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%	ל"י	%
1954	4,058,612	100.0	5,102	0.1	41,772	0.1	41,772	1.0	236,040	5.8	360,300	8.9	1,205,431	29.7	1,275,238	31.4	934,729	23.1	—
1955	3,641,035	100.0	5,103	0.1	50,089	1.4	261,687	7.2	327,356	9.0	1,324,589	36.4	796,126	21.8	874,420	24.0	1,665	—	—

המקור: בנק ישראל.

מסוגים שהוצאו מהמחזור ב־1952 בשטרות חדשים, ואשר לא הוחלפו קודם־לכן, כתנאי שהסכום שיתליף אדם אחד לא יעלה על 100 ל"י, וכי הנסיבות לאי החלפת המטבע במועדו יניחו את דעתו של שר האוצר. מתוך כ־6,000 בקשות שהוגשו, בסכום כולל של 92,500 ל"י, אישר שר האוצר 5,875 בקשות, בסכום כולל של כ־88,500 ל"י. החלפת השטרות בוצעה על ידי בנק ישראל. סכום זה של שטרי־בנק שהוחלפו נרשם כהוצאה בחשבון ריווח והפסד של בנק ישראל ל־31 בדצמבר 1955.

6. ניהול מילווות המדינה

בהתאם לסעיף 57 (ג) של חוק בנק ישראל, מנהל הבנק את מילווות המדינה. לפני הקמת הבנק בוצע התפקיד על־ידי בנק לאומי לישראל בע"מ, ששימש סוכן הממשלה לעניין זה. בנק ישראל ניהל בשנת 1955 21 מילווות־פנים (מהם שנים הנקובים במטבע־חוץ — טבי דולאר, והתחייבויות תמורת מטבע־חוץ), ושני מילווות־חוץ (מילווה העצמאות ומילווה הפיתוח). ריכוז סכומי המילווה שהיו בניהול הבנק בסוף שנת 1955 מובא בלוח 168.

לוח 168

ריכוז סכום מילווות המדינה בניהול בנק ישראל, 31.12.55

מספר המילווה	הסכום שהוצא	הסכום שהופץ
במיליוני ל"י		
מילווות־פנים במטבע ישראלי	124.7	101.3
במיליוני דולאר		
מילווות־פנים במטבע־חוץ	25.8	25.7
מילווות־חוץ	850.0	217.0

המקור: בנק ישראל.

(א) מילווות־פנים (בלירות ישראליות)

19 מילווות־הפנים במטבע ישראלי כוללים את המילווות הבאים: שש סדרות של מילווות עממיים נושאי־פרסים, ארבע סדרות של איגרות־חוב למוכ"ז (של ממשלת המנדט), ארבע סדרות של המילווה הממשלתית 3% (מוסדות כספיים), מילווה־חובה תשי"ב (1952), מילווה לאומי 3%, מילווה מלחמה 3.5%, שטרי ערך 3.5%, ושטרי־חסכון צמודי־דולאר.

(1) מילווות עממיים נושאי־פרסים

מאז קום המדינה ועד סוף דצמבר 1955 הוצאו ששה מילווות עממיים נושאי־פרסים, ואחד מהם מילווה עממי מיוחד. פרט לסידרה הראשונה שהוצאה ל־20 שנה, הוצאו שאר הסדרות לתקופה של 25 שנה. הפרסים על המילווות העממיים מחולקים לפי הגרלה וסכומם הוא בשיעור שבין 2.9 לבין 4.3 אחוזים מסכום המילווה, הכל לפי המילווה.

מצבת המילוות העממיים, סוף 1955

(באלפי ל"י)

שם המילווה	סכום המילווה	הסכום שהופץ עד לסוף שנת 1955	הסכום שהופץ במשך שנת 1955	יתרת סכום המילווה בסוף שנת 1955
מילווה עממי נושא-פרסים	3,000	3,000	—	2,902
1949 עד 1969				
מילווה עממי נושא-פרסים, תשי"ז-1950, סידרה א'	6,000	6,000	—	5,830
מילווה עממי נושא-פרסים, תשי"ז-1950, סידרה ב'	6,000	6,000	1,646	5,923
מילווה עממי נושא-פרסים, תשי"ד-1954	6,000	3,204	1,578	3,188
מילווה עממי מיוחד, תשי"ד-1954	12,500	(**9,500)	(**9,500)	(**9,375)
מילווה עממי נושא-פרסים, תשט"ו-1955	7,500	(***1,204)	1,204	1,199
סך הכל	41,000	28,908	13,928	28,417

* סכום ההפצה הכולל, בניכוי סכום איגרות-החוב שעלו בגורל.

** בקירוב.

*** על-חשבון סכום זה נתקבלו איגרות-חוב למוכ"ז (של ממשלת המנדט) בערך בקוב של 469,000 ל"י.

ה מקור: בנק ישראל.

בניגוד לכל שאר המילוות העממיים, לא הופץ המילווה העממי המיוחד (תשי"ד) בציבור, אלא ניתן כתמורה למשלמי המקדמה למס הכנסה. למשלמי המקדמה למס הכנסה ניתנה האפשרות לבחור

תנודות שערי המילוות העממיים הרשומים בבורסה לניירות ערך, 1955

סידרה	גרשם לראשונה בבורסה	השער הגבוה ביותר		השער הנמוך ביותר	
		השער	חל ביום	השער	חל ביום
1949-69	1.5.49	106%	30.8.55	99%	3.7.55
1950 א'	21.2.52	98 ¹ / ₂ %	15.4.55	88 ¹ / ₂ %	29.12.55
1950 ב'	1.8.55	92%	11.9.55	86 ¹ / ₂ %	7.11.55

ה מקור: בנק ישראל.

בין איגרות נושאות-פרסים לבין איגרות הנושאות ריבית של 3 אחוזים לשנה (וחלק מהם אמנם העדיף את האחרונות). המילווה העממי המיוחד הוצא במאוס 1955 בסכום כולל של 12.5 מיליון ל"י, בצורת איגרות-חוב שמיות בנות 25 ל"י כל איגרת. האיגרות שלא תעלינה בגורל תיפדינה בערכן הנקוב ב-1 באוקטובר 1979. סכום הזכויות מגיע ל-3 אחוזים בקירוב מסכום המילווה. מצבת המילווה העממיים לסוף שנת 1955 מובאת בלוח 169.

(2) איגרות-חוב למוכ"ז (של ממשלת המנדט)
בתקופה שבין ספטמבר 1944 ואפריל 1946 הוציאה ממשלת המנדט ארבע סדרות של איגרות-חוב למוכ"ז, לתקופה של 20 שנה. בסך כולל של 10 מיליון לא"י. מטרת ההוצאה היתה לכסות את הגרעון הכספי של ממשלת המנדט, להעניק מילווה לרשויות ולמועצות המקומיות, ולהעמיד כספים לרשות ממשלת בריטניה. שלוש הסדרות הופצו במלואן, ואילו מכירת הסידרה הרביעית הופסקה ב-1 בספטמבר 1946, על אף העובדה שרק חלק ממנה הופץ.
מילווה זה הוצא בצורת איגרות-חוב למוכ"ז בנות 10 לא"י, נושאות ריבית בגובה של אחוז אחד, בתוספת זכויות על-ידי הגרלה, בסכום של כ-2 אחוזים מסכום המילווה. עם תום שלטון המנדט, ב-15 במאי 1948, הופסקו תשלומי הריבית וההגרלות של האיגרות. לפי סעיף 4 של ההסכם הכספי בין ממשלת בריטניה לבין ממשלת ישראל, שנחתם ב-30 במאוס 1950, קיבלה האחרונה על עצמה את האחריות לגבי האיגרות המוחזקות בישראל. בהתאם להסכם זה, חודשו בספטמבר 1950 תשלומי הריבית, ובאפריל, במאי ובספטמבר 1951 הושלמו הפיגורים בעריכת ההגרלות. בהגרלות אלה משתתפות כל האיגרות, בין אלה הרשומות בישראל ובין אלה שאינן רשומות בישראל.
במשך שנת 1955, כבשנים הקודמות, השתנה מספר האיגרות הרשומות בישראל מדי חודש בחודשו, היות ובעלי האיגרות שהם תושבי ישראל ואשר לא רשמו קודם לכן את האיגרות שבכ- עלותם, מסיבות שונות, עושים כן; מאידך נותנת הממשלה רשיונות להוציא מהארץ איגרות השייכות לתושבי אזור השטרינג.
מצבת איגרות-החוב של ממשלת המנדט לסוף שנת 1955 מובאת בלוח 171.

לוח 171

מצבת איגרות-החוב של ממשלת המנדט, 1955

(באלפי ל"י)

ההוצאה	הסכום שהוצא	הסכום שהופץ ע"י ממשלת המנדט	הסכום הרשום בישראל	יתרת סכום ההוצאה
הוצאה ראשונה 1944-1964	1,000	1,000	794	755
הוצאה שניה 1945-1965	1,000	1,000	802	763
הוצאה שלישית 1945-1965	3,000	3,000	2,271	2,250
הוצאה רביעית 1946-1966	5,000	806	486	464
סך הכל	10,000	5,806	4,353	4,232

* הסכום הרשום בישראל, פחות איגרות-חוב רשומות שעלו בגורל.

המקור: בנק ישראל.

כל הסדרות של איגרות חוב למוכ"ז (של ממשלת המנדט) שהיו רשומות בבורסה והתנודות שחלו בשעריהן ב-1955 מובאות בלוח 172.

לוח 172

תנודות איגרות-חוב למוכ"ז (של ממשלת המנדט) בבורסה לגיירות-ערך, 1955

השער הנמוך ביותר		השער הגבוה ביותר		ההוצאה
השער	חל ביום	השער	חל ביום	
72 $\frac{1}{4}$ %	7.1.55	83 $\frac{1}{4}$ %	29.5.55	הוצאה ראשונה
72 $\frac{1}{2}$ %	7.1.55	83 $\frac{1}{2}$ %	22.6.55	הוצאה שנייה
72 $\frac{3}{8}$ %	4.2.55	83%	5.7.55	הוצאה שלישית
71 $\frac{5}{8}$ %	7.1.55	81 $\frac{1}{2}$ %	14.9.55	הוצאה רביעית

המקור: בנק ישראל.

(3) מילווה ממשלתיים 3% (מוסדות כספיים)

מאז קום מדינת ישראל הוציאה הממשלה חמישה מילווה למוסדות כספיים. לפי הוראות הממשלה, חייבים המוסדות הבנקאיים להשקיע אחוז ידוע מסך כל הפקדונות במילווה אלה. המילווה למוסדות כספיים הם לחמש שנים, והם נושאים ריבית של 3 אחוזים. מצבת המילווה למוסדות כספיים בסוף שנת 1955 מובאת בלוח 173.

לוח 173

מצבת המילווה הממשלתיים 3% למוסדות כספיים, סוף 1955

(באלפי ל"י)

סוג המילווה	סכום המילווה שהוצא	הסכום שהופץ בשנת 1955	הסכום שנפדה בשנת 1955	יתרה לסוף 1955
מילווה ממשלתית - 1955	5,000	—	5,000	—
מילווה ממשלתית - 1956	6,500	—	—	6,470
מילווה ממשלתית - 1958	5,000	—	—	5,000
מילווה ממשלתית - 1960	10,000	8,000	—	8,000

המקור: בנק ישראל.

(4) מילווה-חובה, תשי"ב - 1952

מילווה-חובה תשי"ב-1952 בוצע ביוני-יולי 1952 בעת החלפת שטריי-הבנק של בנק אנגלו-פלשטינה בע"מ בשטרות של בנק לאומי לישראל בע"מ. עם ההחלפה, הוטל מילווה-חובה של 10 אחוזים על שטריי-בנק בני 5 ל"י, 10 ל"י ו-50 ל"י, ועל יתרות-הזכות במוסדות בנקאיים שהוחזקו על-ידי תושבי ישראל, במידה שסכום היתרה הגיע ל-50 ל"י ומעלה. תעודות-המילווה, שהוצאו לתקופה של 15 שנה, נושאות ריבית של 4 אחוזים לשנה. פדיון הקרן ייעשה בתריסר שיעורים שנתיים ובדרך של הגרלה או של רכישה בשוק החפשי. בשנת

1956 ייעשה פרעון השיעור הראשון בסך 1.7 מיליון ל"י בקירוב. לצורך זה בוצעו בשנת 1955 רכישות בשוק גיירות-הערך.

סכמו הסופי של מילווה זה טרם נקבע, משום שעדיין מוחזרים סכומים למוסדות ציבוריים ולאחרים, מאחר שהם פטורים ממילווה זה. הסכום המשוער של המילווה הוא בין 20.2 מיליון ל"י לבין 20.3 מיליון בקירוב.

מילווה-החובה נרשם בבורסה לגיירות-ערך בתל-אביב ב-1 באוגוסט 1955, והשער שנקבע לו בתאריך זה היה $62\frac{3}{4}\%$. השער הגבוה ביותר במשך שנת 1955 היה ב-25 בדצמבר $65\frac{5}{8}\%$, והשער הנמוך ביותר היה ב-6 בספטמבר $59\frac{3}{8}\%$.

(5) מילווה לאומי 3% (1948—1953)

מילווה לאומי בסכום של 5 מיליון ל"י, נושא ריבית של 3 אחוזים לשנה, הוצא במחצית הראשונה של שנת 1948 על-ידי הסוכנות היהודית לא"י בצורת תעודות זמניות שמיות. עם קום מדינת ישראל, קיבלה הממשלה על עצמה את האחריות למילווה, והתעודות הוחלפו באיגרות-חוב למוכ"ז בנות 10 ל"י, 100 ל"י, 500 ל"י ו-1,000 ל"י. פדיון המילווה נעשה בדרך של הגרלה, ב-10 שיעורים חצי-שנתיים, החל מ-15.12.48 וגמור ב-15.6.53, בצמידות לשער-החליפין של הדולאר. בשנת 1955 נפדו איגרות בערך נקוב של 42,000 ל"י, שתמורתן שולמו קרן וריבית בסכום של 92,400 ל"י. ערכן הנקוב של האיגרות במחזור בסוף שנת 1955 היה 118,000 ל"י.

(6) מילווה-מלחמה 3½% (1954—1959)

מילווה-מלחמה בסכום כולל של 7.5 מיליון ל"י הוצא בינואר 1949 בצורת תעודות שמיות, בסכומים המתחלקים ב-10. מילווה זה נרכש על-ידי בעלי-הרכוש במדינה, בהתאם למיכסות שנקבעו על-ידי ועדות ציבוריות. הריבית על מילווה זה היא $3\frac{1}{2}\%$ לשנה. הקרן נפדית ב-10 שיעורים חצי-שנתיים, החל מ-1 בספטמבר 1954, בדרך של הגרלה או על-ידי רכישה בשוק החפשי. עד סוף שנת 1955 בוצעו שלושה פדיונות בסכום של 750,000 ל"י כל אחד, על-ידי קניות בשוק החפשי. בשנת 1955 שילם בנק ישראל ריבית על מילווה זה בסכום של 189,000 ל"י.

מילווה-המלחמה רשום בבורסה לגיירות-ערך בתל-אביב. השער הגבוה ביותר בשנת 1955 היה ב-26 בינואר 89% , ואילו השער הנמוך ביותר היה ב-19 באוקטובר $84\frac{3}{4}\%$. בדרך כלל לא חלו במשך השנה תנודות ניכרות בשער המילווה הזה. מצבת המילווה לסוף שנת 1955 מובאת בלוח 174.

לוח 174

מצבת מילווה מלחמה 3½%, סוף 1955

(ערך נקוב, באלפי ל"י)

סך ההוצאה	
7,500	
6,750	יתרה לסוף שנת 1954
1,500	פדיון במשך שנת 1955
5,250	יתרה לסוף שנת 1955

המקור: בנק ישראל.

מילווה שטריי-ערך 3½% הוצא באפריל 1953 לבעלי ניירות-ערך זרים, נוסף על המזומנים או טבי הדולאר שקיבלו בתמורה לניירות-הערך, אשר חויבו למכור לממשלה בשנים 1950 ו-1951. שטריי-הערך הוצאו בתעודות למוכ"ז בנות 10 ל"י, 20 ל"י, 50 ל"י ו-100 ל"י, הנושאות ריבית של 3½% לשנה, פטורה ממס הכנסה. בשנת 1955, עד סופה, הוצאו שטרי ערך 3½% בסכום של 4.4 מיליון ל"י. שולמה על מילווה זה ריבית בסכום של 70.000 ל"י.

פדיון המילווה החל מייד עם הפצתו, וכבר בשנת 1953 נפדו 12 אחוז מסכום המילווה, בשנת 1954—16 אחוז, ובשנת 1955—28 אחוז. בשנת 1956 ייפדו 32 אחוז מסכום המילווה, ובשנת—1957—12 האחוז הנותרים.

שטריי-הערך רשומים בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב, והשער הגבוה ביותר שלהם במשך שנת 1955 היה ב-3 במאוס: לתעודות בנות 100 ל"י — 100%, ולתעודות בנות 50 ל"י ופחות — 101¾%. השער הנמוך ביותר לתעודות בנות 100 ל"י היה ב-6 בינואר — 97%, ולתעודות בנות 50 ל"י או פחות — ב-24 באפריל — 97%. שערי מילווה זה בבורסה היו איפוא מהיציבים ביותר מכין שערי ניירות-הערך הממשלתיים. מצבת המילווה לסוף שנת 1955 מובאת בלוח 175.

לוח 175

מצבת שטריי-ערך 3½%, סוף 1955

(באלפי ל"י)

4,373	יתרה לסוף שנת 1954
25	הוצאו בשנת 1955
4,398	סך הכל
2,436	פדיון עד סוף שנת 1955 (מזה ב-1955 — 1,225)
1,962	יתרה לסוף שנת 1955

המקור: בנק ישראל

מילווה זה הוצא באפריל 1951 בסכום 10 מיליון ל"י, בצורת תעודות שמיות, בערך נקוב של 10 ל"י, 50 ל"י, 100 ל"י, 250 ל"י, 500 ל"י ו-1,000 ל"י. כל אדם הורשה לרכוש שטריי-חסקון עד לסכום של 500 ל"י (ערך נקוב), וקרנות-גימלה מאושרות הורשו לרכוש בעבור חבריהן שטריי-חסקון בסכום של 250 ל"י לחבר רווק, ו-500 ל"י לחבר נשוי. כן אושרה מכירת האיגרות לסוגים מסויימים של חברות זרות הפועלות בישראל, כגון חברות-ביטוח, חברות-סרטים, נתיבי-תעופה בינלאומיים, חברות חינוך וצדקה וכיוצא באלה. ב-30 ביוני 1952 הופסקה מכירת שטריי-החסקון לאחר שעד לתאריך זה נמכרו איגרות בערך נקוב של 4,906,000 ל"י בקירוב. עד סוף שנת 1955 נפדו שטריי-חסקון בערך נקוב של 413,000 ל"י, ומסכום זה נפדו בשנת 1955 שטרות ב-20,000 ל"י.

שטריי-החסכון צמודים לשער הדולאר, שהיה בשעת-ההוצאה \$ 2.80 = 1 ל"י. מחיר הרכישה נקבע ל- $83\frac{1}{3}$, ועד ליום הפדיון. החל ב-30 ביוני 1959, תגדל הקרן, בריבית של שני אחוזים לשנה בקירוב, ותגיע לערך הנקוב של האיגרת. ב-1 ביולי 1959 יהא שר האוצר רשאי לפדות את כל ההוצאה של שטריי-החסכון בערכם הנומינאלי, בשער-החליפין הגבוה ביותר שיהיה קיים בארץ במשך ששת החודשים שלפני תאריך זה, או יוכל להפוך את שטריי-החסכון לאיגרות-חוב למוכ"ז הנרשאות $3\frac{1}{2}\%$ ריבית, ואף הן צמודות לשער הדולאר. במקרה האחרון תיפדנה האיגרות ב-10 תש"לומים שנתיים שווים, החל מ-30 ביוני 1960 וגמור ב-30 ביוני 1969. הפדיון יבוצע בדרך של הגרלה או על-ידי רכישה בשוק החפשי.

התעודות השמיות אינן ניתנות להעברה, אלא עם מותו של הבעל הרשום; אולם מחזיק האיגרת רשאי לדרוש בכל עת את פדיון הקרן בצירוף הריבית, לאחר מתן הודעה מוקדמת של 30 יום. במקרה זה אין הפודה נהנה מהצמדת ערך האיגרת לשער-החליפין של הדולאר. מצבת המילוה לסוף שנת 1955 מובאת בלוח 176.

לוח 176

יתרת מילוה-החסכון צמוד-דולאר, תשי"א — 1951

(באלפים)

הערך הנקוב	הערך בסוף 1955*	
4,493	4,012	במטבע ישראלי
		בדולארים, בשער ששר
12,581	11,235	בעת ההוצאה
		במטבע ישראלי, בשער של
22,646	20,223	1.800 ל"י לדולאר

* על בסיס מחיר הקניה של $83\frac{1}{3}$ בצירוף הריבית שנצטברה — בשיעור של שני אחוזים לשנה בקירוב. המקור: בנק ישראל.

(ב) מילוות-פנים (בדולארים)

(1) ט ב י ד ו ל א ר , ת ש י א — 1951

המילוה של טבי-דולאר הוצא במאס 1951, בסכום של 25 מיליון דולאר. מכלל זה הוצאו טבי-דולאר בסכום של 22 מיליון דולאר בקירוב למחזיקי ניירות-ערך זרים, שהבעלות עליהם הועברה לממשלה בשנים 1950 ו-1951; ויתרת טבי-הדולאר נמכרה תמורת מטבע-חוץ, זהב או מניות חברת החשמל לא"י בע"מ הרשומות בלונדון.

תעודות טבי-הדולאר הן למוכ"ז, והן מתחלקות ליחידות של 20, 100, 200, 500, 1,000, ו-5,000 דולאר. התעודות נושאות ריבית של $3\frac{1}{2}\%$ לשנה. הקרן תיפדה בשנים 1959 עד 1968. בעשרה שיעורי רים שנתיים. הקרן והריבית תשלומנה במטבע ישראלי, בשער-החליפין הקיים בעת התשלום; אם בעת התשלום לא תהיינה הגבלות על עיסקות במטבע-חוץ, יבוצע התשלום במטבע-חוץ. בשנת 1955 שולמה ריבית טבי-הדולאר בסכום של 2,209,000 ל"י.

טביהדולאר רשומים בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב. השער הגבה ביותר במשך שנת 1955 היה כ-24 בנובמבר — $74\frac{3}{8}\%$, המקביל לשער חליפין של 1.339 ל"י לדולאר; והשער הנמוך ביותר היה כ-12 ביולי — $65\frac{1}{8}\%$, המקביל לשער של 1.172 ל"י לדולאר.

(2) שטריי-התחייבות תמורת מטבע-חוץ

שטריי-התחייבות תמורת מטבע-חוץ הוצעו לתושבים בעלי מטבע-חוץ שמכרוהו לאוצר מסוף חודש מאי 1954 ואילך. שטריי-החוב הם שמיים, ואינם ניתנים להעברה. הם הוצאו ביחידות בנות 100, 500 ו-1,000 דולאר, הנושאות ריבית בשיעור של 5% לשנה.

מועד הפדיון הוא סוף שנת 1969, אולם מחזיק השטר רשאי לפדותו בתאריך מוקדם יותר לאחר מתן הודעה מוקדמת של 90 יום, בשערי-החליפין שיהא שורר בעת הפדיון. בשנת 1955 שולמה ריבית על שטרות אלה, בסכום של 31,000 ל"י. במשך שנת 1955 הוקצו שטריי-התחייבות בסכום של 586,000 דולאר; ולעומת זאת נפרדו במשך השנה שטריי-התחייבות בסכום של 304,000 דולאר. מצבת המילווה לסוף שנת 1955 מובאת בלוח 177.

לוח 177

מצבת שטריי-התחייבות במטבע-חוץ, סוף 1955

(באלפי דולאר)

165	יתרה לסוף שנת 1954
586	סכום הרכישות בשנת 1955
751	סך-הכל
304	הפדיון בשנת 1955
447	היתרה לסוף שנת 1955

המקור: בנק ישראל.

(ג) מילווה חוץ

(1) מילווה העצמאות

במאי 1951 החלה מדינת ישראל מפיצה בארצות-חוץ, ובעיקר בארצות-הברית, איגרות של מילווה-העצמאות. האיגרות היו משני סוגים:

(א) איגרות-חוב $3\frac{1}{2}\%$, עם תלושים ל-15 שנה, בנות 500, 1,000, 2,500, 5,000 ו-100,000 דולאר, וריבית של $3\frac{1}{2}\%$ לשנה. איגרות אלה הן שמיות, אולם החל מ-1 במאי 1954 ניתן להמירן בשטריי-חסכון למוכ"ז.

(ב) שטריי-חסכון ל-12 שנה, בני 50, 100, 250, 500, 1,000, 2,500, 5,000 ו-10,000 דולאר. שטריי-החסכון עומדים לפדיון כעבור 12 שנה, בתמורה של 150 אחוז מהערך הנקוב. שטריי-חסכון אלה הם שמיים, אולם החל מ-1 במאי 1954 ניתן להמירם בשטריי-חסכון למוכ"ז.

עד לסוף שנת 1955 נמכרו בארצות-הברית איגרות מילווה-העצמאות בסכום של 145 מיליון דולאר. מאידך, נפרדו עד תאריך זה איגרות בערך נקוב של כ-18 מיליון דולאר, שתמורתן נפתה

לפי שערים שונים, בסכום של 21.8 מיליון ל"י. מתוך סכומים אלה נפדו בשנת 1955 איגרות בסכום של 6.8 מיליון דולאר, שתמורתן שולם סכום של 11.3 מיליון ל"י (תשלומי קרן וריבית). מוטבי הפדיונות היו בשנת 1955 תיירים, תושבי ישראל, הסוכנות היהודית, מוסדות-ציבור אחרים, ו"מפעלים מאושרים", שתמורת האיגרות במטבע ישראלי הושקעה בהם.

(2) מילווה הפיתוח

מילווה-הפיתוח של מדינת ישראל הוצא בארצות-הברית בינואר 1954. ההוצאה כוללת שני סוגי איגרות, בדומה לאיגרות מילווה-העצמאות, אולם שלא כמילווה זה, הריבית על איגרות-החוב של מילווה הפיתוח היא בשיעור של 4 אחוזים לשנה, ואילו שטרי-התסכון של מילווה זה הם לעשר שנים, ויפדו בשיעור של 150 אחוז.

עד סוף 1955 הופצו בארצות-הברית איגרות מילווה-הפיתוח בסכום של כ-72 מיליון דולאר. מאידך, נפדו עד סוף שנת 1955 איגרות בסכום של 2.3 מיליון דולאר, שתמורתן שולם, לפי שערים שונים, סכום של 3.4 מיליון ל"י. מתוך סכומים אלה נפדו בשנת 1955 עצמה איגרות בסכום של 2.0 מיליון דולאר, שתמורתן שולם סכום של 3.1 מיליון ל"י (כולל תשלומי קרן וריבית).

חלוקת הפדיונות של שני סוגי המילווה לפי סוגי הפודים ניתנה בלוח 178.

לוח 178

איגרת מילווה-העצמאות ומילווה-הפיתוח שנפדו עד סוף 1955, לפי סוגי הפודים

(באלפי דולאר)

מילווה הפיתוח	מילווה-העצמאות	
240	450	תיירים
19	45	תושבי ישראל
1,648	2,074	הסוכנות היהודית לא"י
122	344	מוסדות אחרים
55	3,693	השקעות
		תלושים וגידול הקרן
9	180	על הנ"ל
2,093	6,786	סך-הכל

המקור: בנק ישראל.

7. הפיקוח על המופדות הבנקאיים

סמכויותיו של המפקח על הבנקים הוגדרו בפקודת הבנקאות (1941), ובידיו ניתנה הסמכות לפיקוח הכללי והביקורת על הנהלת עיסקי בנקים בישראל. הוא רשאי לדרוש שיראו לו פנקסים, חשבונות ומיסמכים של כל בנק.

לאחר שהממשלה העבירה לנגיד בנק ישראל את מרבית סמכויותיה לפי פקודת הבנקאות (1941), החלות עתה על כל מוסד בנקאי לפי סעיף 69 לחוק בנק ישראל, הורחב הפיקוח גם על

אגודות שיתופיות לאשראי. המחלקה לפיקוח על המוסדות הבנקאיים הגבירה במשך השנה את פיקוחה וכן את בדיקת ספרי המוסדות הבנקאיים. הבדיקות נסכו בעיקר סביב ההגבלות על נפח האשראי והוראות הגזילות שנפרסמו, והבנק נקט בצעדים כדי להבטיח שהמוסדות הבנקאיים יקיימו את ההוראות שנקבעו בכל עת, ולא רק לקראת סוף החודש, שעה שעליהם להמציא למפקח על המוסדות הבנקאיים דין-וחשבון חודשי.

בסוף שנת 1955 היו בפיקוחה של המחלקה לפיקוח על הבנקים 25 בנקים מסחריים, 4 בנקים למשכנתות ו-94 אגודות שיתופיות לאשראי.

8. מחקר כלכלי

לצורך ניהול המדיניות המוניטארית, וכן בקשר לתפקידי הנגיד כיועץ כלכלי וכספי של הממשלה, עוסקת מחלקת המחקר של בנק ישראל בחקירת ההתפתחות הכלכלית במשק, במיוחד בתחום הכספים. בספטמבר 1955 הוחל בפירסום סקר בנק ישראל, הכולל סקירות שוטפות על מגמות ההתפתחות הכלכלית והמוניטארית, מחקרים מיוחדים שבוצעו על-ידי מחלקת המחקר של בנק ישראל או מטעמה, וסדרות סטטיסטיות מקיפות בענייני כספים ובעניינים כלכליים אחרים.

9. פעולות הבנק כמייצג המדינה כלפי קרן המטבע הבינלאומית

והבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח

לפי סעיף 71 בחוק בנק ישראל מייצג הבנק את המדינה „בכל עניין הנוגע לחברות המדינה בקרן המטבע הבינלאומית ובבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח“.

נגיד בנק ישראל, שהוא חבר מועצת הנגידים של הבנק ושל הקרן מטעם מדינת ישראל, השתתף במושב השנתי של המועצה אשר נחקים בספטמבר 1955 בקושטא שבתורכיה. כן קיים בנק ישראל מגע מתמיד עם הקרן והבנק, וסיפק להם חומר אינפורמאטיבי שוטף בדבר ההתפתחות הכלכלית בישראל, במיוחד בעניינים מוניטאריים ובענייני מטבע-חוץ.

על פי פרק 14 של אמנת קרן המטבע, רשאיות המדינות החברות בקרן לקיים, ארעית, הגבלות על המטבע. אותן החברות העושות כן חייבות להיוועץ מדי שנה בשנה עם הנהלת הקרן בשאלת קיומן של הגבלות אלה. עם הצטרפותה לקרן, הודיעה ישראל על כוונתה לקיים הגבלות על המטבע, בהתאם לסעיף 14.

בחודשים אוקטובר-נובמבר 1955 ביקרה בישראל משלחת של קרן המטבע הבינלאומית, אשר קיימה דיונים מקיפים עם נציגי בנק ישראל והאוצר. כתום הדיונים הגישה המשלחת למור-עצת-המנהלים של הקרן דין-וחשבון מקיף על התנאים השוררים במשק הישראלי, ובמיוחד בשטחי מטבע-חוץ וכספים. דיון על הדין-וחשבון של המשלחת נחקים בוועידתו בפברואר 1956, בהשתתפות נגיד הבנק, בסיכום הדיון, קיבלה מועצת-המנהלים של הקרן את ההחלטה הבאה:

”1. ממשלת ישראל התייעצה עם הקרן, בהתאם לפרק 14, סעיף 4 של אמנת הקרן, בקשר לקיום סידורי-המעבר שלה.

”2. במשך השנים האחרונות התקדמה ישראל התקדמות ניכרת בפיתוח מקורותיה, וגילתה שינויים לטובה במאזן-התשלומים שלה. עם זאת היא תלוייה עדיין במידה ניכרת בסיוע כספי מן החוץ. הייצור גדל בשנת 1955, אולם גם המחירים עלו, בעיקר כתוצאה מגרעון בתקציב הממ-שלה, שמומן על ידי הבנק המרכזי. הוצאות הממשלה להגנה, להשקעות ולעלייה גדלו; היצוא

נשאר ב-1955 ברמה של שנת 1954, בעיקר בגלל ירידה ביכול ההדרים בעונת 1954/55; ואילו היבוא גדל במידת-מה. תקבולים גדולים יותר במטבע-חוץ ממקורות אחרים איפשרו הגדלה מסוימת של הרזרבות הכספיות.

3. העלייה במחירים, בהם קשור שכר-העבודה על ידי מדד המחירים לצרכן, עשויה להכשיל את ההתקדמות שנעשתה בשנים האחרונות לקראת ייצוב פנימי. הממשלה דנה בנקיטת שורה של אמצעים בשטחי המיסים, התקציב והאשראי, כדי למנוע סכנה זו. הקרן מדגישה את הצורך ביציבות פנימית, וממליצה על הפעלה עקבית של אמצעי ייצוב יעילים.

4. במשך השנים האחרונות התקדמה ישראל התקדמות ניכרת בפישוט שיטת ההגבלות שלה. אולם עדיין קיים שימוש בהגבלות כאלה, הכוללות הסכמי-מסחר והסכמי תשלומים דו-צדדיים, ושיטת שער-מטבע שונים. הקרן ממליצה במיוחד על מדיניות אשר תאפשר התקדמות נוספת לקראת ביטול ההגבלות החיצוניות, ולקראת איחוד שער-המטבע השונים.

5. הקרן סקרה את השימוש בשער-מטבע שונים בישראל, ואינה מתנגדת להמשך השימוש בהם באורח זמני.

6. בסיכום ההתייעצות לשנת 1955, אין לקרן הערות נוספות בקשר לסידורי-המעבר של ישראל.

10. הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת

הוועדה המייעצת קיימה בשנת 1955 31 ישיבות. בהן דנה לא בלבד באותם עניינים בהם מחייב החוק את הנגיד להיוועץ בוועדה, אלא גם בכל העניינים הנוגעים לעיצוב מדיניותו של הבנק. פרט למקרים יוצאים מן הכלל, הגיעה הוועדה בדיוניה לכלל דעה אחידה, והבנק נהג בהתאם לעצות הוועדה.

המועצה המייעצת קיימה בשנת 1955 חמש ישיבות, בהן נדונו שאלות הקשורות בעיצוב המדיניות המוניטארית ובצעדים העיקריים שננקטו לביצועה של מדיניות זו.

נכסים

בנק ישראל

מאזן ל- 31 בדצמבר 1955

התחביונות

ל"י	ל"י	ל"י
10,000,000	הון הבנק	2,042,377
1,032,111	קרן מילואים	88,818,788
183,560,883	שטרי-בנק ומעות במחזור	9,043,311
77,537,984	פקדונות מוסדות בנקאיים בחשבון עו"ש	57,130,000
6,200,000	פקדונות מוסדות בנקאיים לזמן קצוב	77,258,000
3,096,802	פקדונות מוסדות במטבע-חוץ	26,131,769
6,379,495	פקדונות מוסדות ממשלתיים	19,298,593
3,239,705	פקדונות הממשלה	5,595,189
6,654,239	קרן המגן	9,537,505
12,603,458	פקדונות מוסדות אחרים	6,141,566
698,778	פקדונות הממשלה במטבע-חוץ	135,000
5,368,862	חשבונות סילוקין בקשר להסכמים מסחריים	
	חשבונות בבנקים מרכזיים בחו"ל בקשר עם	
11,004,903	הסכמים מסחריים	11,004,903
30,023,315	קרנות החליפין - פקדונות במטבע-חוץ	
	התחביונות למיסדות בנקאיים בקשר עם הלוואות	
2,375,000	מתקציב הפיתוח	7,591,742
821,901	חשבונות אחרים	4,100,000
		30,023,315
		2,375,000
		1
		4,370,377
		360,597,436
360,597,436		

זהב - מוחזק אצל קרן המטבע הבינלאומית ובבנקים
יתרות בבנקים בחו"ל במטבע-חוץ
חשבונות סילוקין בקשר להסכמים מסחריים
שטרי אוצר
שטרי מקרקעין
מקדמות לממשלה
חשבונות ממשלה אחרים
הלוואות לממשלה במטבע-חוץ
שטרות שנוכו
שטרות שנוכו במטבע-חוץ
הלוואות למוסדות בנקאיים
התחביונות הממשלה לפרעון חובות לבנקים מרכזיים
בחוץ-לארץ בקשר להסכמים מסחריים
שטרי התחביונות של הממשלה
פחות: חלק מההתחביונות שנפרע
מתוך רווחי הבנק
שטר התחביונות של הממשלה לכיסוי המעות במחזור
קרנות חליפין - יתרת חוב בל"י
התחביונות האוצר בקשר להלוואות מתקציב הפיתוח
נכסי הבנק במקרקעין ובציוד
חשבונות אחרים

8,000,000

408,258

בנק ישראל

חשבון ריווח והפסד לשנה המסתיימת ב־ 31 בדצמבר 1955

ל"י	הכנסות	ל"י	הוצאות
6,004,862.-	ריבית, עמלות שנתקבלו והכנסות שונות	1,113,395.-	ריבית ששולמה
		630,245.-	הוצאות מינהלה
		612,064.-	הדפסת שטרי־כסף והטבעת מטבעות
			הפחותות
		273,710.-	בית בתל־אביב (תשלום חלקי)
			רכישת ריהוט, ציוד משרדי,
		513,080.-	מכוניות וכו'
		239,370.-	
		3,136,078.-	ריווח נקי
<u>6,004,862.-</u>		<u>6,004,862.-</u>	

חשבון חלוקת הרווחים

3,136,078.-	יתרת הריווח הנקי	לפרעון שטרי ההתחייבות של הממשלה לפי סעיף 7
		של חוק בנק ישראל
		קרן מילואים
<u>3,136,078.-</u>		<u>2,195,255.-</u>
		<u>940,823.-</u>
		<u>3,136,078.-</u>

הנגיד, חברי הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת של בנק ישראל

הנגיד

ד. הורוביץ

הוועדה המייעצת

א. ז. הופיין - יו"ר
ד"ר ג. יוספטל - סגן יו"ר
ד"ר א. אוסטשינסקי
ש. בז'רנו
א. זברסקי
ק. לוז
ד"ר י. א. נבוצל

המועצה המייעצת

א. ז. הופיין - יו"ר
ד"ר ג. יוספטל - סגן יו"ר
ז. און
ד"ר א. אוסטשינסקי
ד"ר פ. ש. ארנסברג
ש. בז'רנו
א. בקר
ע. גוברין
א. זברסקי
ה. כהן
ק. לוז
ד"ר מ. מרכוס
ד"ר י. א. נבוצל
נ. פיינגולד
ד"ר י. פרדר